

Materiały dydaktyczne z zakresu innowacje pedagogiczne w szkole, I, II, III etap edukacyjny

Innowacje pedagogiczne w szkole

Dynamiczne zmiany społeczne, technologiczne i gospodarcze wymuszają na systemie oświaty ciągłą ewolucję. Odpowiedzią na te wyzwania nie jest odrzucenie tradycji, lecz jej mądre wzbogacanie poprzez **innowacje pedagogiczne**. Czym są innowacje pedagogiczne w świetle obowiązujących przepisów? Jak skutecznie wdrażać je w życie szkoły, by nie były tylko "papierowym" zapisem, ale realną zmianą podnoszącą jakość kształcenia?

1. Czym jest innowacja pedagogiczna? Definicja i rodzaje

Innowacja pedagogiczna to każde **nowatorskie rozwiązanie programowe, organizacyjne lub metodyczne**, którego celem jest poprawa jakości pracy szkoły i efektów kształcenia. Istotą innowacji nie jest nowość sama w sobie, lecz zmiana jakościowa w konkretnym środowisku szkolnym. To, co jest standardem w jednej szkole czy placówce, w innej może być przełomową innowacją.

Wyróżniamy trzy główne typy innowacji:

- **Innowacje programowe:** dotyczą zmian w treściach nauczania (np. autorskie programy nauczania, korelacje międzyprzedmiotowe, wprowadzenie nowych bloków tematycznych).
- **Innowacje metodyczne:** skupiają się na sposobach przekazywania wiedzy i kształtowania umiejętności (np. odwrócona lekcja, grywalizacja, metoda projektu...).
- **Innowacje organizacyjne:** obejmują zmiany w strukturze pracy szkoły (np.: inna aranżacja przestrzeni klasowej/prezentowanie gazetek tematycznych, lekcje w terenie, w muzeum, w kinie, łączenie oddziałów na wybrane zajęcia)

2. Podstawa prawna - analiza ustawy Prawo Oświatowe

Wdrażanie innowacji w polskiej szkole jest procesem ściśle umocowanym w prawie. Kluczowym dokumentem jest **ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe**. Znajomość konkretnych artykułów pozwala nauczycielom i dyrektorom na pewne i bezpieczne wprowadzanie zmian.

Systemowe wsparcie innowacji (Art. 1)

Już w przepisach ogólnych ustawodawca wskazuje kierunek. **Art. 1 ust. 18** stanowi, że system oświaty zapewnia możliwość korzystania z dóbr kultury oraz wdrażania innowacyjnych rozwiązań programowych, organizacyjnych lub metodycznych. Oznacza to, że innowacyjność jest jednym z filarów polskiego systemu edukacji.

Rola Rady Szkoły (Art. 44) / jeżeli w szkole została powołana

Artykuł ten reguluje funkcjonowanie Rady Szkoły. Choć jest to organ społeczny, jego rola w procesie innowacyjnym jest nie do przecenienia. Rada Szkoły uczestniczy w rozwiązywaniu spraw wewnętrznych szkoły oraz uchwała statut. To właśnie w statucie mogą znaleźć się zapisy promujące nowatorskie rozwiązania. Wsparcie Rady Szkoły legitymizuje innowację w oczach całej społeczności szkolnej.

Nadzór pedagogiczny jako inspiracja (Art. 55)

Często nadzór kojarzony jest z kontrolą. Tymczasem **Art. 55 ust. 1 pkt 4** redefiniuje tę rolę, wskazując, że nadzór pedagogiczny polega na inspirowaniu nauczycieli do poprawy istniejących lub wdrażania nowych rozwiązań w procesie kształcenia. Kuratorium i dyrekcja mają być zatem partnerami i mentorami w procesie zmiany, a nie tylko recenzentami dokumentacji.

Obowiązki Dyrektora – Lidera Zmiany (Art. 68)

To dyrektor jest kapitanem statku zwanego "innowacją". **Art. 68 ust. 1 pkt 6** nakłada na niego obowiązek stwarzania warunków do działania w szkole lub placówce: wolontariuszy, stowarzyszeń i innych organizacji, których celem jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły. To dyrektor tworzy klimat, w którym nauczyciele nie boją się eksperymentować i wdrażać innowacje.

Głos Rodziców (Art. 86)

Innowacja nie może odbywać się poza wiedzą rodziców. **Art. 86 ust. 1** daje Radzie Rodziców kompetencje do uchwalania w porozumieniu z radą pedagogiczną programu wychowawczo-profilaktycznego oraz opiniowania programu i harmonogramu poprawy efektywności kształcenia lub wychowania szkoły. Włączenie rodziców w proces innowacji (poprzez ich akceptację i zrozumienie celów) jest kluczem do sukcesu każdego projektu.

3. Metoda Projektu w innowacji pedagogicznej - krok po kroku

Jednym z najskuteczniejszych narzędzi wdrażania innowacji jest **metoda projektu**. Pozwala ona przejść od teorii do praktyki, angażując uczniów w rozwiązywanie realnych problemów.

Jak skonstruować innowację opartą na metodzie projektu?

1. **Zdefiniowanie problemu badawczego:** Nauczyciel nie podaje tematu wprost. W ramach innowacji uczniowie diagnozują otoczenie, np. w ramach innowacji szukają odpowiedzi na pytanie „Jak historia naszej szkoły wpływa na tożsamość mieszkańców i przyszłych uczniów?”.
2. **Interdyscyplinarność:** Innowacyjny projekt łączy przedmioty. Matematyka służy do obliczeń statystycznych, język polski do przeprowadzenia wywiadów, informatyka do stworzenia prezentacji, a plastyka do wykonania makiety.
3. **Planowanie i kontrakt:** Uczniowie przy pomocy nauczyciela ustalają harmonogram, dzielą się rolami (lider, dokumentalista, analityk) i zawierają kontrakt edukacyjny określający zasady współpracy.
4. **Samodzielna realizacja:** Nauczyciel współpracuje w roli tutora/doradcy. Uczniowie samodzielnie zbierają dane, weryfikują hipotezy i tworzą projekt.
5. **Publiczna prezentacja:** To kluczowy element innowacji. Efekt prac jest prezentowany na forum klasy, szkoły, przed rodzicami lub władzami lokalnymi. Buduje to poczucie sprawczości i wspólnego działania.
6. **Ewaluacja:** Refleksja nad tym, czego się nauczyliśmy – nie tylko merytorycznie, ale i w zakresie kompetencji miękkich (współpraca, komunikacja, czas pracy, rozwiązywanie konfliktów)

4. Nauczyciel i Uczeń realizujący innowację pedagogiczną

Cechy Nauczyciela Innowatora

Nauczyciel innowator - pedagog, który posiada następujące cechy:

- **Refleksyjność:** Stale analizuje własną pracę. Zadaje sobie pytanie: „Czy to, co robię, działa? Jak mogę to zrobić lepiej?”.
- **Odważa i akceptacja błędu:** Nie boi się wyjść poza schemat podręcznika. Rozumie, że innowacja niesie ryzyko niepowodzenia i potrafi przekuć porażkę w lekcję dla siebie i uczniów.
- **Elastyczność:** Potrafi dostosować scenariusz zajęć do dynamiki grupy i nieprzewidzianych sytuacji.
- **Rola facylitatora:** Potrafi zejść z podium „wszechwiedzącego wykładowcy” i stać się towarzyszem w procesie uczenia się.

Cechy Innowacyjnych Uczniów

Innowacja pedagogiczna ma na celu wykształcenie ucznia/absolwenta, który jest:

- **Krytyczny:** Nie przyjmuje informacji bezrefleksyjnie, weryfikuje źródła (co jest kluczowe w dobie fake newsów).
- **Ciekawy świata:** Posiada wewnętrzną motywację do odkrywania, zadaje pytania „dlaczego?” i „co by było, gdyby?”...
- **Współpracujący:** Potrafi działać w zespole, rozumie, że sukces grupy zależy od zaangażowania każdego ucznia
- **Odpowiedzialny:** Bierze odpowiedzialność za własny proces uczenia się.

5. Kreatywność w innowacjach

Po pierwsze, **kreatywność to umiejętność rozwiązywania problemów**. W innowacji nie chodzi o odtwarzanie wiedzy, ale o jej twórcze wykorzystanie w nowych kontekstach. Uczeń kreatywny potrafi połączyć na przykład fakty historyczne z wiedzą geograficzną, by zrozumieć współczesne konflikty polityczne.

Po drugie, **kreatywność buduje odporność na zmiany**. Żyjemy w świecie zmiennym, niepewnym, złożonym i niejednoznacznym. Innowacje oparte na kreatywności uczą adaptacji -umiejętności, która dla dzisiejszych uczniów będzie w przyszłości ważniejsza, niż zapamiętanie dat czy wzorów.

Po trzecie, **kreatywność nauczyciela zachęca do działania**. To ona pozwala spojrzeć na „nudny” temat z podstawy programowej w sposób, który zafascynuje młodzież. To kreatywność pozwala ominąć braki sprzętowe czy lokalowe i stworzyć angażującą, ciekawą i kreatywną lekcję.

Podsumowanie

Innowacja pedagogiczna w polskiej szkole to konieczność wynikająca zarówno z przepisów Prawa oświatowego, jak i potrzeb współczesnego świata. Korzystając z autonomii, jaką dają nam przepisy (art. 1, 55, 68), oraz narzędzi i metod, takich jak na przykład metoda projektu, możemy przekształcić szkołę w miejsce przygody intelektualnej. Wymaga to jednak odwagi nauczycieli, wsparcia dyrektorów i zaangażowania uczniów. Pamiętajmy: każda wielka zmiana zaczyna się od małego kroku w jednej klasie. Nauczyciele Innowatorzy! -zapraszam do tworzenia innowacji pedagogicznych.

Bibliografia:

Lewandowska A. Twórcze burzenie- ... coś o innowacjach pedagogicznych. Hallo Deutschlehrer. Czasopismo Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Języka Niemieckiego. 2021(46): 11-13.

Gorzeńska O. Radanowicz E. Zmiany, innowacje, eksperymenty-w poszukiwaniu inspiracji. Poradnik dla dyrektorów szkół i nauczycieli. ORE Warszawa 2019.

Wach A. Furmańczyk J. Bielicki M. Student w centrum, Metody kształcenia, które angażują i rozwijają. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa 2025.

Przykładowy wzór karty innowacji pedagogicznej

Nazwa szkoły /placówki

Tytuł i rodzaj innowacji pedagogicznej

Priorytet MEN w danym roku szkolnym

Autor/autorzy innowacji pedagogicznej

Klasy /grupy uczniów,które realizują innowację

Czas trwania innowacji pedagogicznej

Podstawa prawna

Warunki i sposoby realizacji innowacji pedagogicznej.....

- Specyfika programu
- Cel/e programu
- Metody nauczania wdrożone w czasie realizacji innowacji pedagogicznej
- Sposoby realizacji innowacji pedagogicznej

Ewaluacja innowacji pedagogicznej

Wnioski do dalszej pracy

MSCDN wydział w Ostrołęce

Alicja Lewandowska

Doradca metodyczny w zakresie języka niemieckiego